

HASSELT, 27 MAART 2009

DRUMS

STEMMEN

Met dank aan Adams Muziekcentrale Diest

DOOR JEAN-PHILIPPE KOMAC

Voorwoord:

Dit stuk heeft niet de bedoeling om een definitief naslagwerk te zijn om drums te stemmen, noch om voor elk stemprobleem een oplossing te bieden: het is gewoon een collectie weetjes, gebaseerd op mijn eigen ervaringen. Veel regeltjes en tips zijn algemeen aanvaard, andere heb ik zelf vaak met succes toegepast, maar worden door anderen soms tegengesproken, vandaar dat ik ook aanraad om alle andere tips toch eens uit te testen: in jouw geval kunnen ze misschien wel bruikbaar zijn. Interessante informatie is o.a. te vinden op de dvd '**Drum Tuning**' van **Bob Gatzen** en in het boek '**Drum Tuning**' van **Scott Schroedl**.

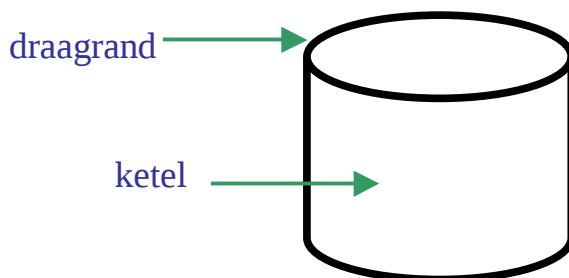
Onthoud in elk geval dit: drums en drums stemmen is geen exacte wetenschap!

DRUMS STEMMEN

Algemeen:

Doordat iedere drummer voor elke stijl, en soms zelfs voor ieder nummer, een andere sound in gedachte heeft, kan men moeilijk spreken over dé perfecte klank voor een drumstel. Vaak zoekt men naar de klank van een bepaald nummer op een bepaalde CD, een klank die bovendien met de beste opname- en effectapparatuur werd bekomen. Door een eindeloos aanbod van velsoorten en hulpmiddelen trachten de fabrikanten van drumvellen tegemoet te komen aan deze zoektocht naar de 'perfecte' klank. Toch ligt de basis van die klank bij een correcte afstelling van het drumstel, op voorwaarde dat de ketels degelijk afgewerkt zijn.

In de eerste plaats moet de ketel mooi rond zijn, met een draagrand die perfect vlak is, en gelijkmatig in een hoek of rond gefreesd, zodat het vel een maximaal contact heeft met de ketel. Is dit niet het geval dan ziet men steeds op dezelfde plaats, en zelfs bij redelijk hoge spanning, een golving in het vel. Tegenwoordig ziet men dat ook bij de goedkoopste drumstellen met deze kwaliteitseisen rekening wordt gehouden.

Daarnaast is ook de bouwwijze van de ketel belangrijk: bij een gewone, in lagen verlijmd, ketel kan men de toonhoogte min of meer zelf bepalen zonder al te veel klankverlies, dus de ketel klinkt optimaal zowel bij middellage als bij middelhoge spanning. Is de ketel echter voorzien van verstevigingsringen, dan wordt het stembereik veel beperkter en klinkt de ketel pas optimaal als het vel zo dicht mogelijk bij de grondtoon gestemd wordt. Bij massieve ketels of bij ketels gebouwd volgens het duigenprincipe (zoals een wijnavat) heeft men een zeer breed stembereik, en dus zowel bij zeer lage als bij hoge spanning een optimale klank.

Ook de diepte van de ketels heeft een grote invloed op de klank: diepere ketels klinken lager in toonhoogte, maar het is vooral de verhouding tussen diameter en diepte van de ketel die voor het grootste verschil zorgt. Bij ondiepe toms (soms ook jazzmaten genoemd, bvb. 12" x 8") hoeft men niet zo nauwkeurig te

stemmen, soms wordt zelfs één spanbout iets losser gedraaid om de aanslag iets beter te laten uitkomen. Bij ‘vierkante’ maten (extra-power, bvb. 12”x 12”) is het zeer belangrijk om echt nauwkeurig te stemmen, dit om te vermijden dat het geheel een beetje doods gaat klinken.

Dan is er nog de keuze van het vel: hierbij moeten we toch eerst de eigenschappen van de verschillende modellen overlopen om een beetje overzicht te krijgen in het overaanbod van de verschillende fabrikanten.

Als basisvoorbeelden gebruik ik vooral de Remo-vellen, omdat deze bijna allemaal door de meeste drummers gekend zijn, omdat Remo ook overduidelijk marktleider is en omdat andere velfabrikanten vaak de Remo-modellen als referentie opgeven.

- **De dikte:** hoe dunner een vel is, hoe sneller het aanspreekt en hoe helderder het klinkt met een langere sustain, maar het is ook meer kwetsbaar en gevoelig voor deuken. Hoe dikker het vel, hoe warmer het klinkt, het geeft minder boventonen en een kortere sustain, maar is wel beter bestand tegen luid spelen, bvb **Remo Diplomat** (thin), **Ambassador** (medium), **Emperor** (heavy).
- **De afwerkingslaag:** een *clear* (doorzichtig) vel geeft meestal een heldere aanslag, soms zelfs een plasticachtige tik, met een heldere en langere sustain, maar afhankelijk van de dikte (zie hierboven) zijn ze ook gevoeliger voor deuken. Een nadeel is dat ze glad zijn en dus niet met brushes bespeeld kunnen worden.
Een *coated* (of witgespoten) vel klinkt iets warmer en droger, maar is beter bestand tegen deuken, en de grove structuur is ideaal voor brushes. Bij namaaknatuurvellen, zoals bvb **Remo Fiberskyn 3**, wordt een soort papiervezel opgelijmd, waardoor de sustain pas beter wordt bij hogere velspanning en deze ook bij luid spelen beter behouden blijft. Deuken doet het vel niet, maar wanneer men luid speelt laat de papiervezellaag na een tijdje los, waardoor er blazen ontstaan die heel vervelend zijn omdat de haren van de brushes erin vastraken.
Dan zijn er nog de buitenbeentjes zoals de **Remo Suede**: een doorzichtig vel dat door schuren ruw gemaakt is, dus goed voor brushwerk maar bij hard spelen even deukgevoelig als de doorzichtige vellen.
Remo Renaissance is een Suede met een zeer dunne (geelbruine) coating, waardoor de deukgevoeligheid een beetje beter is maar toch niet zo goed als bij een coated vel. Wat de klank betreft combineert dit vel de helderheid van een clear vel met de warmte van een coated exemplaar.
- **Het aantal lagen:** een enkellaags vel klinkt helderder, met een langere sustain, maar heeft daardoor soms vervelende boventonen. Bij heel luid spelen verliest het zijn klank en is enkel nog een ‘plok’ hoorbaar.

Dubbellaagsvellen zijn meer deukbestendig, behouden beter hun klank bij luid spelen, maar klinken dan weer iets korter en hebben minder boventonen.

- **De buitenbeentjes:** De **Remo Pinstripe** is een dubbellaags vel waarvan de buitenste randen op elkaar gelijmd zijn waardoor de sustain en de aanslag verbetert, maar al bij al heel donker klinkt. Het voordeel is dat Pinstripes zelden scheuren, het nadeel dat ze vrij snel hun klank verliezen zonder dat dit onmiddellijk merkbaar is. **Evans EC2** bekommt een gelijkaardige sound door een dubbele, metalen ring tussen de lagen te persen: deze vellen zijn zowel in clear als coated te krijgen. **Evans EC1** is de enkellaags variant van de EC2, ook te krijgen in clear en coated, en klinkt iets 'opener' dan de EC2. Deze EC-vellen geven in het begin een 'badkamer'-geluid, dus eerst stevig los spelen en dan pas klinken ze optimaal.

De Remo Powerstroke 3 (enkellaags), **4** (dubbellaags) of de **Evans ST** en **Evans EQ 1** tot **4** hebben een soort dempring waardoor de sustain gevoelig korter wordt, maar ook de boventonen verminderen (equalised) waardoor ze klinken zoals bij een opname of CD. Het voor- of nadeel is dat de kwaliteit van de ketel veel minder belang heeft omdat het contact tussen vel en draagrand voor een deel teniet gedaan wordt door de dempring.

Aquarian heeft daarvoor de **Studio-X** ontworpen: een viltring wordt onderaan het vel gekleefd en dempt de klank. Het voordeel hiervan is dat het vel een optimaal contact heeft met de ketel, maar voor toms en snaredrum is deze damping naar mijn gevoel iets te drastisch.

Evans Hydraulic is een dubbellaags vel waartussen echte olie zit, waardoor er heel weinig contact is tussen vel en ketel. Daardoor krijgt het ondervel weinig kans om mee te klinken, zodat het vel zijn eigen, typische klank heeft. Deze vellen geven niet echt veel volume en ook weinig projectie, waardoor ze enkel bruikbaar zijn bij opnames (cfr. '80s geluid, Steve Gadd).

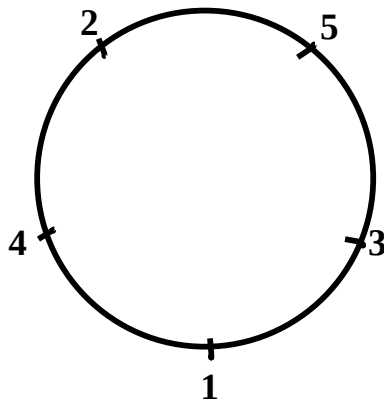
- **De opties:** bij Evans kan men bijna elk model ook in *Dry*-versie verkrijgen; op ca. 1cm van de rand zijn er kleine gaatjes (dry-vents) aangebracht die het vel een 'drogere' klank geven, waardoor de sustain, evenals de boventonen, vermindert. Daardoor kan men zelfs bij minder nauwkeurig stemmen toch een mooie klank bekomen (ook opletten met brushes, waarvan de haren in de gaatjes kunnen blijven haperen). Belangrijk bij deze vellen is dat de gaatjes zo veel mogelijk moeten overeenkomen met de plaatsing van de spanbouten.

Basisprincipes:

Om een gelijke velspanning te verkrijgen moeten we het vel gelijkmatig opspannen door steeds diagonaal te werken en per halve of zelfs kwartdraai op te spannen. Deze diagonale volgorde is zeer belangrijk, want stel dat men één bout volledig op spanning brengt, wordt het vel naar die ene kant getrokken waardoor het helemaal scheef gaat zitten en onmogelijk nog gelijkmatig gestemd kan worden. Daarom volgen hier enkele schema's volgens het aantal bouten die de ketel bevat.

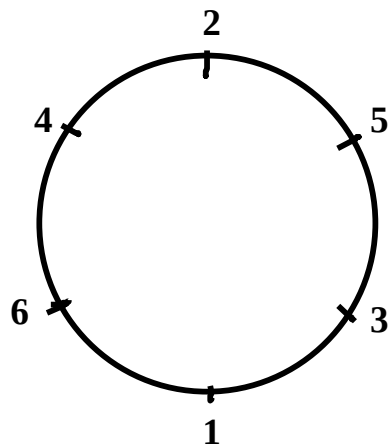
5 spanbouten

toms 8"-10"

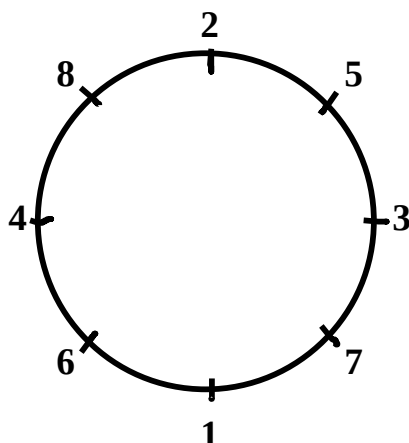
6 spanbouten

toms 8"-10"-12"-13"-14"
snares 10"-12"

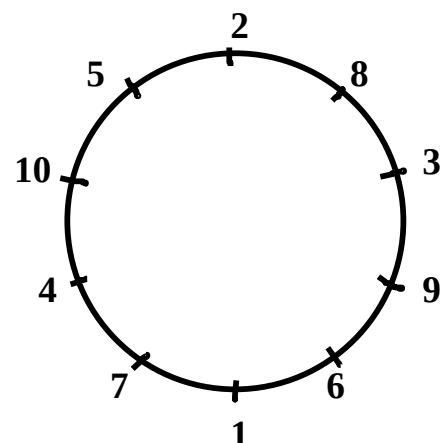
8 spanbouten

toms 14"-15"-16"-18"
snares 12"-13"-14"
bass drums 18"-20"

10 spanbouten

snares 14"-15"
bass drums 20"-22"-24"

Nog beter is het om met 2 stemsleutels tegelijk te werken, zodat je de tegenoverliggende spanbouten samen kan opspannen.

Bass Drums:

De laatste jaren was er een grote vooruitgang in het ontwerpen en produceren van basdrumvellen: ieder merk heeft zijn versie met ingebouwde dempring, die onmiddellijk een vol, aangenaam geluid geeft. De aanzet hiertoe waren de revolutionaire **Deadringer** en de **Bass Drum Muffler** van Remo: een zelfklevende schuimring wordt aan de binnenkant van het vel geplaatst (Deadringer), of een plastic ring tussen vel en draagrand, en tussen de ring en het vel kan een schuimring gelegd worden (Muffler). Het nadeel van de Deadringer is dat hij, eens op het vel gekleefd, niet meer kan verwijderd worden. Het nadeel van de Muffler is dat het vel geen contact meer heeft met de ketel, waardoor de kwaliteit van deze ketel geen belang meer heeft: handig voor goedkope drums die op die manier wel goed klinken, maar duurdere drums hebben geen invloed meer op de klankkwaliteit en klinken nauwelijks beter. Daarbij komt nog eens dat de plastic ring meegeeft, waardoor men het gevoel krijgt dat men door het vel trapt.

Vandaar de opvolgers met ingebouwde dempring, eigenlijk een tweede vellaag die slechts 1 à 2 inch breed is: **Remo Powerstroke 3, Attack No Overtone 1-ply, Evans EQ 1 & 4** (enkellaags met dempring, EQ1 met een extra, verwijderbare dempring los tussen vel en vaste dempring), **Remo Powerstroke 4, Attack No Overtone 2-ply** of **Evans EQ2 & 3** (dubbellaags met dempring, respectievelijk met en zonder dry-vents). Deze vellen geven dadelijk een ‘studio’-geluid: het extralaag komt er mooi uit evenals de aanslag, en de ‘lelijke’ middentonen zijn volledig weggefilterd.

Bij de **Remo Powerstroke** is de dempring vrij breed waardoor het laag voor een groot deel weggefilterd wordt: eventueel kun je een stuk van deze dempring versmallen door een deel weg te snijden, zodat je weer meer laag krijgt.

Aquarian Super-Kick I (enkellaags) en **II** (dubbellaags) hebben een aparte oplossing: aan de binnenkant van het vel wordt op ca. 2 cm van de rand een viltring (ca. 5 cm breed) gekleefd; het contact tussen vel en ketel blijft optimaal en de viltring dempt het vel af, maar de klank is wel anders dan bij de Remo- of Evansoplossingen.

Ondertussen heeft Evans een gelijkaardige oplossing op de markt gebracht, maar met een paar opmerkelijke verbeteringen: op de **Evans EMAD** (coated of clear) is aan de slagkant van het vel een plastic goot gekleefd waarin een dempring kan geplaatst worden. Twee ringen van verschillende breedte worden meegeleverd, waardoor men 3 dempingniveaus heeft: zonder dempring, de smalle of de brede dempring. Evans beweert dat men de ringen, en dus de klank, tussen 2 songs in kan veranderen, maar dit moet met een grove korrel zout genomen worden.

Het moet gezegd worden: dit vel klinkt enorm vol en krachtig, met heel veel sublaag, en in tegenstelling tot de vellen van de EQ-reeks hoor je zelf ook beter de klank.

Door het enorme succes van deze Evans EMAD – Remo heeft moeite om nog een basdrumvel te kunnen verkopen – is Remo een andere weg opgegaan met de **Remo Powersonic Bass Drumheads (coated of clear)**: aan de binnenkant van een dubbellaags vel worden twee schuimringen gekleefd (ongeveer zoals de originele Deadringers), en aan de buitenkant onderaan kan er nog een dempkussen gemonteerd worden via drukknoppen. Inderdaad, in het vel zijn er gewoon drukknoppen gemonteerd! Remo wil met dit vel gewoon de basdrumklank van een hedendaagse cd perfect kopiëren en de sound is dus totaal verschillend van elk ander vel: een korte, droge slag die doet denken aan een basdrum die gedempt wordt met een grote deken binnenin. Het dempkussen maakt de klank nog net iets droger. In het algemeen is de klank minder vol dan de Evans-vellen en klinkt eerder als ‘dok’ dan ‘doef’ of ‘boem’, eigenlijk een beetje de sound van de hedendaagse R&B. In tegenstelling tot de meeste andere basdrumvellen moet je hier wel iets meer spanning geven, maar mensen die een hekel hebben aan stemmen of die graag een dergelijk geluid horen zullen bij versterking met microfoons (festivals, studio-opnames) onmiddellijk een goed geluid hebben.

Al deze vellen zijn eenvoudig te monteren en geven een uitstekend resultaat indien men enkele regels in acht neemt:

- Eerst moet men het vel monteren (let op: bij Evans EQ moeten de DRY-gaatjes overeenkomen met de spanbouten, bij Evans EMAD moet dadelijk na het opspannen de zelfklevende goot aangedrukt worden) en op redelijk hoge spanning brengen.
- Duw daarna voorzichtig met de knie in het midden van het vel, zodat de draagrand van de ketel echt in de velrand gedrukt wordt, en deze rand de vorm van de draagrand perfect aanneemt.
- Vervolgens moet iedere spanbout of stemsleutel zo los gedraaid worden, dat deze bout of sleutel net niet ratelt of los hangt (behalve bij Remo Powersonic).

Klaar! Ten minste als je een klank met veel sublaag en een duidelijke aanslag wil. Voor een voller geluid kun je het vel lichtjes meer spanning geven, maar gaandeweg verdwijnt dan ook het sublaag en de aanslag.

Meestal worden bij deze vellen ook zelfklevende verstevigingspads geleverd die de plaats waar de beater het vel raakt beter moeten beschermen; toch hebben ze vaak ook een invloed op de klank. Bij Remo worden **Falam-K-pads** los bijgevoegd: deze pads (ook los verkrijgbaar) zijn inderdaad onverslijtbaar en onverwoestbaar dank zij hun koolstofvezelstructuur, maar deze structuur is zo

stevig dat ze een grote invloed heeft op de klank, vooral in de grote versie ($\pm 10\text{cm}$) die bijna volledig de klank wegneemt en enkel nog een doffe ‘plets’ laat horen. Gebruik liever het kleinere model ($\pm 5\text{cm}$), de klank blijft voller en de aanslag wordt beter benadrukt (meer ‘tik’), of verknip de grote tot 2 of 3 kleinere exemplaren. Bij Evans krijg je een **Patch** (4 à 5cm) die meer lijkt op een drumvel maar gemaakt is uit een steviger en slijtvaster materiaal (polyester): deze patch benadrukt iets meer de aanslag, en door zijn soepeler structuur blijft een vol geluid, met veel laag, behouden.

Nu het frontvel: meestal wordt het originele vel gebruikt, maar uit ervaring weet ik dat deze meestal veel te dun zijn hetgeen qua klank meestal een ‘strandbalgeluid’ geeft, dus: vervangen. Tracht een vrij dik vel te plaatsen vermits dit meestal het extra laag nog een beetje versterkt: **Remo Ebony Ambassador** (ook verkrijgbaar met dempring) is meestal iets dikker dan een gewoon doorzichtig exemplaar, maar **Remo Fiberskyn 3** werkt ook zeer goed. Demp deze vellen (zonder dempring) dan af door er een opgerolde handdoek of iets gelijkaardigs (tochthond, **Remo Dave Weckl Bass Drum Muffler**) tegen te leggen. Daarbuiten kan men natuurlijk een vel met dempring plaatsen, maar Powerstrokes geven te weinig laag, dus moet je een deel van de dempring wegsnijden. Evans EQ Resonant klinken goed als frontvel, maar er zijn verschillende modellen met uiteenlopende karakteristieken, zoals de **EQ1 Resonant** (gesloten met dempring en dry-vents), **EQ2 Resonant** (‘gesloten’, maar met enkele streepjes uitgesneden en dempring) en de **EQ3 Resonant** (met dempring en opening). Er is nu ook een EMAD-versie, de **EMAD Resonant**, met een vaste dempring, maar ook twee schuimringen met verschillende diktes die in het gat in het vel kunnen geplaatst worden voor een verschillende klank. Meestal krijg je met deze combinaties een strandbalgeluid (door de reflecties tegen de ketel) dat je kan oplossen door een doekje of opgerolde handdoek dwars in de ketel te leggen (van frontvel naar slagvel). Uitproberen!

Meestal wordt er ook een gat gemaakt, vooral bij gebruik van microfoons: zo kan men de microfoon dichter bij het slagvel plaatsen en een meer gedefinieerd geluid verkrijgen. Anderzijds is het ook makkelijker om eventueel extra dempkussens aan te brengen in de basdrum. Hou er rekening mee dat een gesloten vel een mooi, rond geluid geeft, en hoe groter men het gat maakt, des te meer warmte en extralaag verloren gaat, en hoe droger het geluid wordt met de nadruk op de slag zelf. Ook het speelgevoel verandert, want het slagvel lijkt minder veerkracht te hebben.

Het stemmen van het frontvel gebeurt op dezelfde manier als bij het slagvel, maar qua spanning heeft men ook de keuze: bij zeer losse stemming wordt het extralaag versterkt en is de aanslag zeer duidelijk, bij meer spanning wordt het basdrumgeluid ronder en steviger. De verhouding tussen slag- en frontvel geeft weer enorm veel mogelijkheden.

Deze methode geldt natuurlijk voor een basdrumgeluid dat bruikbaar is in rock- of popmuziek, maar veel jazzdrummers bijvoorbeeld zien de basdrum als extra

tom en in dat geval zullen ze de stemprincipes voor de toms moeten volgen, of trachten een compromis tussen beide te vinden.

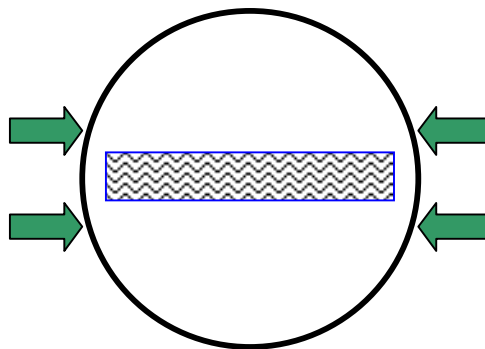
Nuttige tips:

- Hou bij de velkeuze en –spanning rekening met de diepte van de basdrum: een 14” diepe basdrum klinkt helderder en gedefinieerder dan een 18” diepe, die warmer en voller klinkt.
- De verstevigingspads hebben een grote invloed op het geluid en mijn persoonlijke voorkeur gaat vooral uit naar de oplossing van o.a. de Evans EQ-vellen: een pad uit een gelijkaardig materiaal als het vel. Enkel de aanslag wordt benadrukt (meer ‘tik’, afhankelijk van coated of clear) maar door de beperkte dikte van de pad wordt het vel niet gedempt en komt ook het sublaag beter uit. Ik maak mijn verstevigingspads vaak zelf: ik knip ze uit een Remo Fiberskyn-3 –vel en bevestig ze met lijm. Ze zijn zeer slijtvast, maar komen na verloop van tijd soms wel eens los, vooral als je teveel lijm gebruikt. Let er ook op dat je speciale lijm voor zachte pvc gebruikt: deze lijm is soepel en geeft mee, terwijl gewone contactlijm hard wordt en na een paar slagen ‘breekt’, maar gebruik niet te veel want dat heeft dan weer invloed op de klank (damping).

Snare Drums:

Hier beginnen we met het ondervel: om een optimale reactie met de snarenmat te garanderen, wordt een papierdun vel gebruikt en uit persoonlijke ervaring is gebleken dat er best ook geen coating (zoals bvb. bij **Remo Renaissance**) aanwezig mag zijn.

Het grootste probleem bij het stemmen van het ondervel is de snarenbedding: aan beide zijden waar de snarenmat ligt is de draagrand iets meer uitgefreest (een soort inkeping) waardoor het contact snarenmat - vel verbeterd wordt. Door die inkeping is er minder velspanning op die beide uiteinden, en daarom moet men die vier spanbouten iets meer spanning geven.

Voor het bovenvel is vooral de keuze van het vel belangrijk: een vel met dempring zoals **Remo Powerstroke** of **Evans Dry**, een dubbellaags vel zoals **Remo Emperor**, **Pinstripe coated** of **Evans G2**, **Hydraulic** zorgt voor een afgewerkte klank zonder al te veel storende boventonen of te lange sustain. Nadeel is dat de eigenschappen van de ketel (hout, metaal, koper, brons) voor een deel verloren gaan, wat niet het geval is bij enkellaags vellen. Nadeel bij enkellaags vellen is dat bij luid spelen het vel 'overspeeld' wordt en zijn klank verliest: enkel een doffe slag is nog hoorbaar. Vooral houten snaredrums hebben hier last van en hierbij zou een **Remo Fiberskyn 3** wel eens voor de oplossing kunnen zorgen: door zijn papiervezelcoating is dit vel stroever en behoudt het langer zijn sustain en volheid van klank. Vermijdt wel een Fiberskyn 3 te gebruiken op bronzen of koperen ketels, want op de één of andere manier kunnen ze daarop niet ten volle klinken. Ook zeer dunne, houten ketels zonder verstevigingsringen kunnen de druk die dit vel doorgeeft niet altijd aan, en in plaats van het enkellaags vel dat de druk van de slag opvangt, is het hier de ketel die min of meer vervormt en dus zijn klank verliest.

Een andere oplossing is een vel met (liefst onderaan) een 'dot': in het midden van het vel wordt een plastic verstevigingspad gekleefd, die het vel beter beschermt tegen deuken, maar tegelijk ook de boventonen vermindert en dus een

meer ‘gefocuste’ klank geeft. Veel hangt af van de grootte en dikte van de dot: **Remo** gebruikt een tamelijk grote dot waardoor ook het laag min of meer verdwijnt, terwijl **Evans Power Center** een geperforeerde dot gebruikt die iets meer boventonen toelaat. De dikte kan deze effecten nog versterken, maar heeft vooral invloed op de veerkracht van het vel: hoe dikker de dot, hoe meer men het gevoel krijgt dat de stok niet meer botst. Bij **Attack** is er dan het **Terry Bozzio Signature Snaredrumhead** dat iets dikker is dan een Remo Ambassador en met een kleinere dot hetgeen iets meer boventonen en laag toelaat en dus iets meer levendigheid biedt. Vroeger was er ook nog een **Premier Super Sensitive** waarbij er in het midden van de dot een gat gemaakt was, waardoor zowel de klank maar vooral het speelgevoel heel dicht bij een gewoon vel lagen.

Ook hier weer een paar regels:

- het vel monteren en op hoge spanning brengen. Soms zijn er nog wat lijmresten op het vel (van de verlijming in de ring) en dit kan wel eens wat gekraak geven.
- voorzichtig maar stevig met de handpalmen of duimen het vel induwen, liefst diagonaal dus 1-2, 7-8, 3-4, 9-10, 5-6.
- het vel op de gewenste spanning terug brengen en gelijkmatig stemmen, zodat de toonhoogte aan elke spanbout gelijk is.

Nuttige tips:

- De spanning zal hier heel belangrijk zijn voor de klank: bij hoge spanning wordt de klank veel agressiever en verliest een beetje warmte. Vooral bij esdoorn (maple) ketels valt het op dat, bij hoge spanning en luid spelen, de klank meer begint te ‘snijden’, maar ook de warmte en volheid volledig verdwijnt.
- Bij goedkope, houten snares heeft het geen zin om een hoge velspanning te gebruiken, vermits de druk op de ketel, gemaakt uit zacht of soepel hout, te groot wordt waardoor een consistent geluid onmogelijk wordt.
- Bij de plaatsing op een snarestand, mag de mand niet te strak aangespannen worden, zodat de snare drum niet gedempt wordt.
- Ook de snarenmat mag niet te strak aangespannen worden, om het ondervel niet af te dempen. De spanning op de snaren moet net genoeg zijn opdat ze niet blijven ratelen na de slag.

Toms:

Deze zijn meestal het moeilijkst te stemmen, enerzijds de nauwkeurigheid volgens hun diepte, maar anderzijds en vooral de verhouding tussen boven- en ondervel. Er bestaan veel theorieën hierrond: beide vellen op gelijke toonhoogte stemmen geeft een maximale sustain, het ondervel iets lager stemmen zorgt ervoor dat de toon na de aanslag zakt, het ondervel iets hoger stemmen geeft een helderder geluid. Bij DW beweert men dat iedere ketel een eigen grondtoon heeft waarop men het vel moet stemmen, en die grondtoon wordt in de ketel ook gedrukt, men kan zelfs voor iedere tom de toonhoogte kiezen en zo zijn eigen set samenstellen.

Inderdaad, er schuilt wel waarheid in, maar persoonlijk haalde ik op deze manieren nooit volledige voldoening over mijn sound. Uiteindelijk baseer ik mij grotendeels op de DW-theorie, met dit verschil dat ik nooit de grondtoon van mijn ketels heb gezocht: bij het stemmen probeer ik gewoon te achterhalen op welke toonhoogte de vellen het best klinken. Dit vergt wel enige oefening, waarbij het moeilijkste is om écht te leren luisteren en zoeken naar de beste klank, alsook zo nauwkeurig mogelijk stemmen, want ‘ongeveer’ is niet goed genoeg.

Daarom nu ook weer een paar regels:

- eerst plaatsen we de ondervellen op alle toms, daarom leggen we ze volgens grootte naast mekaar, liefst op een dempend tapijt.
- het vel gelijkmatig op spanning brengen en ook weer redelijk hoog opspannen, teneinde de draagrand in het vel te ‘drukken’.
- met beide handpalmen weer het vel indrukken.
- vervolgens de spanning een beetje lossen en de toonhoogte controleren aan iedere spanbout: met een drumstok slaat men lichtjes op circa 2 cm. van de rand op het vel terwijl de middelvinger in het midden van het vel rust (niet drukken!).
- nu komt het moeilijkste: tracht uit te maken aan welke spanbout de klank het beste is en stem de andere bouten dan zo nauwkeurig mogelijk naar deze toonhoogte. Hou er rekening mee dat het kan gebeuren dat tijdens het stemmen een andere spanbout een nog betere klank oplevert, neem deze dan als basis om verder te stemmen.
- nadat alle vellen gestemd zijn moet de toonafstand tussen de toms onderling beluisterd worden: zorg er dus voor dat de toonhoogtes niet te dicht bij mekaar liggen.
- nu draaien we alle toms om, zodat we de bovenvellen kunnen plaatsen; het dempend tapijt zorgt er nu voor dat de ondervellen, straks bij het stemmen, niet meeklinken, zodat we de bovenvellen ook zo nauwkeurig mogelijk kunnen stemmen.
- we volgen opnieuw de regels zoals bij de ondervellen;

- nu heffen we iedere tom op en slaan hem eens aan om te horen of de verhouding boven- en ondervel wel goed is: als alle regels gevolgd zijn, dan is bijstemmen meestal niet meer nodig.

Voor floortoms of hangende zijtoms heb ik nog een paar andere tips:

- het ondervel wordt zo laag mogelijk gestemd, zodat het net niet 'schreeuwt'.
- als de ondervellen op de kleinere toms **Remo Diplomat** of **Evans Resonant** zijn, kan men meer diepte in de floortom krijgen door een iets dikker vel te plaatsen, **Remo Ambassador** of zelfs een **Evans Resonant Black** (dat iets dikker is dan Clear), maar het beste resultaat haalde ik iedere keer weer met een **Ludwig Rockers Silver Dot**: hiermee wordt de sustain misschien wel iets korter, maar de warmte, diepte en vooral power zijn volop aanwezig; **Remo Controlled Sound** werkt niet zo goed omdat de dot iets te dik is en het vel te veel dempt. Bij Evans heeft men nu ook de **EC Resonant** die de boventonen beter controleren en de klank dieper maken.
- ook het bovenvel wordt vrij laag gestemd, maar opletten dat het niet te plat en te dun gaat klinken: de verhouding tussen aanslag en klank moet in evenwicht blijven.

Op deze manier kan men zelfs 12" of 13" toms als floortom gebruiken.

Nuttige tips:

- Gebruik nooit bespeelde of versleten vellen als resonantievel: ze zullen niet meer reageren op het bovenvel, met een dood geluid als resultaat.
- Zorg er voor dat het ondervel nooit dikker is dan het bovenvel: het zal veel trager reageren en ook het bovenvel tegenwerken, zodat er enkel een doods geluid uitkomt. Vermits het resonantievel snel moet reageren, zou ik sowieso niet dikker dan een enkellaags vel gaan (vb. Remo Ambassador).
- Als je boven- en ondervel verschillend wil stemmen, zorg er dan voor dat het verschil niet te groot is: een te laag gestemd ondervel (t.o.v.h. bovenvel) zal weinig reageren en het bovenvel mee afdempen, waardoor de grondtoon van dit bovenvel zeer kort klinkt en enkel één of andere harmoniek stilletjes blijft doorklinken. Als het ondervel te hoog gestemd staat (of het bovenvel te laag) valt de grondtoon van het bovenvel heel snel weg en hoor je enkel nog een vervelende, hoge, scherpe toon van het ondervel dat blijft doorklinken.
- Bij gebruik van een **Rims-ophanging** (of ISS bij **Pearl**, **Star-cast Mounting System** bij **Tama**) is het zeer belangrijk dat de tom los zit in de ophanging, zodat hij niet gedempt wordt. Een ophanging die te vast zit verhindert de resonantie van de tom, met een doods geluid tot gevolg, zonder diepte, sustain of duidelijke toonhoogte, en klinkt dan ook veel slechter dan een ophanging rechtstreeks in de ketel.

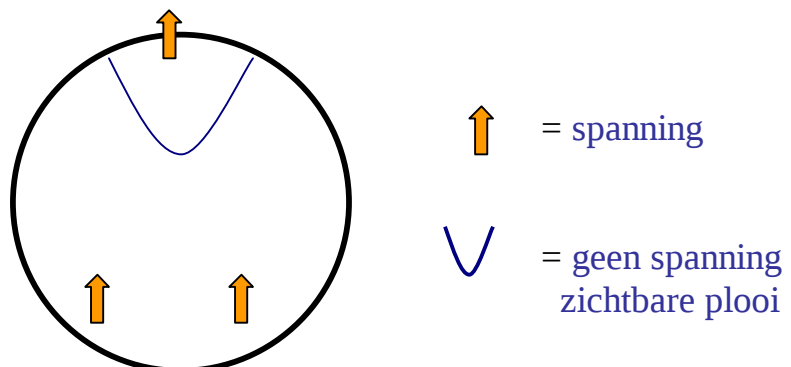
- Als je met de floortom een doods geluid hebt, kun je best eens de tom opheffen en aanslaan: klinkt hij dan wel goed, dan ligt het probleem bij de rubberpootjes, die ofwel versleten zijn of die de poten niet goed isoleren van de grond en dus de trillingen van de ketel tegengaan. Dus rubbervoetjes vervangen, dikkere voetjes of **Pearl Air Suspension Rubber Tips** plaatsen, of **RIMS Floor tom Suspension** monteren (vrij duur en moeilijk te vinden). Doet het probleem zich voor tijdens een opname of net voor een concert, dan kun je ook stukjes schuimrubber of piepschuim onder de pootjes plaatsen.

Kijk ook na of de floortom niet te dicht tegen de vloer staat: de lucht kan niet snel genoeg onder de tom weg, weerkaatst tegen de vloer en dempt het ondervel. Leg een deken of handdoek onder de floortom zodat er geen weerkaatsing is op de vloer; als je de floortompoten ook op het deken plaatst wordt het isolatieprobleem tegelijk ook opgelost.

Vintage Drums:

Oude drums, vóór het midden van de jaren zeventig, werden vaak op een heel andere manier gebouwd dan nu, waardoor er soms een heleboel beperkingen opgelegd worden i.v.m. de velkeuze of stemming. Hier volgen een paar trouble shoots:

- Een hedendaagse ketel wordt gemaakt uit een plaat (bestaande uit 2 of 3 dunne, verlijmd houtlagen) die geplooid wordt waarbij de uiteinden mooi tegen mekaar gezet worden; vervolgens brengt men een tweede plaat aan waarvan de uiteinden op een andere plaats (dan de vorige plaat) samenkomen, of men brengt verstevigingsringen aan om de ketel mooi rond te houden. Bij vintage drums (vnl. Ludwig, Slingerland, Premier, enz.) werd een plaat geplooid waarbij de uiteinden mekaar overlaptten, vervolgens werden verstevigingsringen aangebracht: deze overlapping zorgt ervoor dat de buitenkant van de ketel soms een bult vertoont en dus niet rond is. Het gebeurt dus vaak dat een vel meestal niet past en dus ter hoogte van de 'bult' scheefgetrokken wordt: **FOUT!** Het vel ondervindt reeds spanning van verschillende kanten en zelfs na het opspannen blijven er plooiën in het vel zichtbaar, met als resultaat dat er bijna geen stemming mogelijk is.

Het is wel mogelijk om deze drums te stemmen, maar de klank zal nooit optimaal zijn. Toch zijn er 2 mogelijke oplossingen: als je een vintage set wil kopen, kijk dan of de bult niet te erg is, en let ook op of de draagrand wel rond is en de bult dus min of meer buitenspel zet. Een andere oplossing is om vellen met een grotere velring (metalen boord) te zoeken: Removellen zullen bijna gegarandeerd te klein zijn en onmogelijk op de ketel te plaatsen, maar Evans heeft net iets grotere velringen en Aquarian en Attack hebben zelfs speciale Vintagevellen waarbij de ring iets groter gemaakt wordt. De enige beperking is dan de diameter van de spanring (hoop) waar de grotere maatjes niet altijd in passen.

- Sommige merken, zoals Gretsch en Camco, maakten wel al ketels zoals ze vandaag gemaakt worden maar de diameter van de hedendaagse toms zijn net iets kleiner om het vel, en vooral de velring, meer plaats en speling te geven: Remo, Aquarian en Attack hebben deze trend gevolgd en maken hun velringen ook iets kleiner om speling te vermijden, waardoor deze vellen zelden op vintagedrums passen. Aquarian en Attack hebben hiervoor hun Vintage-reeks, en Evans behoudt voor zijn velringen de oude maat, zodat ze wel vaak op de oude ketels passen.
- De draagranden van oude ketels hebben ook niet dezelfde vorm als de hedendaagse: vaak zijn ze gewoon afgerond i.p.v. in een hoek van 45°, waardoor de klank warmer en ronder is, soms met minder definitie. Het gebeurt soms ook dat de draagrand afgesleten is en geen voldoende vorm meer heeft om een goede klank te maken: een professionele drumtechnicus of drumbouwer kan dan een nieuwe draagrand frezen, maar opletten voor ketels met een 'bult', want daar kan enkel de binnenkant makkelijk bijgewerkt worden, de buitenkant met bult is andere koek!

Zo, hopelijk is één en ander nu iets duidelijker, alhoewel het zeer moeilijk blijft om in dergelijke beschrijving alle mogelijke problemen te behandelen. Het allerbelangrijkste blijft het leren luisteren naar wat de vellen en toms u vertellen, en dit gaat niet altijd zomaar: op basis van mijn eigen regels slaag ik er meestal wel in om een degelijke klank uit praktisch ieder drumstel te halen, maar een optimaal resultaat behaal ik ook pas na meerdere velwisselingen.

Daarbij komt nog eens dat het ene vel op uw vorige set wel goed klonk maar niet meer voldoet voor uw nieuwe set, zelfs gelijkaardige vellen van verschillende merken (zoals Remo Ambassador-Evans G1, Remo Emperor-Evans G2, enz.) kunnen heel anders klinken op verschillende sets, dus: uitproberen, uitproberen en nog eens uitproberen!

Nawoord:

Het is duidelijk dat Remo marktleider is als het op drumvellen aan komt: 8 op 10 verkochte vellen zijn van Remo en hun modellen worden vaak als referentie gebruikt. Het succes van Remo in de Benelux is natuurlijk ook te danken aan het feit dat er steeds een grote voorraad is van de meest diverse maten en modellen waardoor ze ook vlot leverbaar zijn, vooral tot groot genoegen van de winkeliers. De grote uitdager Evans is ondertussen wereldwijd aan een grote opmars bezig, maar door een beperkte productiecapaciteit zijn alle modellen nog niet vlot leverbaar en de winkeliers zijn ook nog niet echt bekend met de diverse modellen.

Daarnaast hebben we dan de kleinere merken zoals Aquarian en Attack die bij de meeste drummers en winkeliers bijna totaal onbekend zijn. Jammer, want deze merken zorgen er juist voor dat enerzijds de kwaliteit fel verbeterd wordt: Aquarian beweerde enkele jaren geleden dat ieder vel, zó uit de verpakking, van goede kwaliteit is als er een duidelijke toon hoorbaar is wanneer je er op slaat. Sindsdien hebben alle Remo- en Evans-vellen dezelfde eigenschap en valt het op dat er minder slechte vellen geleverd worden. Remo heeft de lat weer iets hoger gelegd door ook de trekrichting, bij de fabricage van het plastic, op de vellen aan te duiden. Anderzijds vullen Aquarian en Attack ook de leemtes op binnen het Remo- en Evans-gamma: **Remo Emperor** en **Evans G2** bestaan uit 2 thin vellagen, die ook door Aquarian en Attack worden aangeboden, maar deze laatsten hebben ook dubbellaagsvellen bestaande uit 2 mediumlagen. **Attack** heeft nu ook de **Terry Bozzio Signature** vellen die net iets dikker zijn dan de **Remo Ambassadors**.

Ondertussen zijn ook de Braziliaanse **RMV**-vellen verkrijgbaar die vooral op gebied van prijs/kwaliteit wel eens brokken zouden kunnen maken, maar jammer genoeg heb ik met deze vellen nog geen ervaring.

En zo komen we dan tot de eindconclusie: al de besproken vellen heb ik in min of meerdere mate wel kunnen uitproberen, maar door de huidige, snelle evolutie kunnen de besproken eigenschappen al helemaal veranderd zijn!

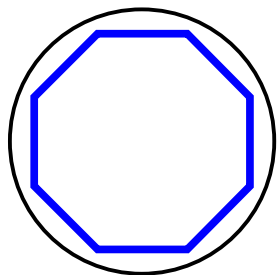
Hierna volgt nog wat nuttige informatie onder de vorm van Frequently Asked Questions:

Drums stemmen

Q: Hoe kan ik de klank van mijn toms korter laten klinken zonder een vel te vervangen?

A: Hiervoor bestaan er 1001 middeltjes alsook accessoires in de winkel: hier een (weliswaar onvolledige) opsomming, en mijn subjectieve mening.

- Kleenex: kleef met een stuk tape een papieren zakdoekje op de rand van het vel. Dempt het teveel, dan kan je het zakdoekje kleiner of dunner maken door er een stuk af te scheuren en/of anders te plooien.
Voordeel: goedkoop, makkelijk te vinden, damping gemakkelijk aan te passen.
Nadeel: uitzicht, niet herbruikbaar.
- Dempringen: een zeer populair systeem dat ook zeer makkelijk is in gebruik, want je hoeft de ring maar op het vel te leggen of af te nemen om je sound volledig te veranderen.
Voordeel: gebruiksgemak, overal te vinden, bestaat in verschillende breedtes, je kan het zelf maken van een kapot of versleten vel.
Nadeel: de ingreep is wel heel drastisch want de nagalm verdwijnt volledig, alsook de hoge tonen, waardoor er enkel nog een doffe slag overblijft. De ketel heeft dus geen invloed meer op de klank, m.a.w. het goedkoopste drumstel klinkt bijna evengoed als het duurste.
- Tape: gaffertape (gaffer is de persoon die op een filmset elk meubel of sierstuk op de juiste plaats zet en dus tape gebruikt om stukken op hun plaats te houden) wordt vaak op dezelfde manier als papieren zakdoekjes gebruikt, maar dempt iets minder af.
Voordeel: damping makkelijk aan te passen, echte gaffertape laat geen lijmresten na bij het verwijderen, kan ook gebruikt worden om bvb. partituren aan een statief te kleven.
Nadeel: uitzicht, niet herbruikbaar, moeilijk te vinden en redelijk duur.
- Elektriciteitstape: hiermee kan je een dempring ‘nabootsen’: kleef in een zes- of achthoek allemaal stukjes tape op de rand van je vel.

Voordeel: nagalm en hoge tonen worden lichtjes gedempt, goedkoop en makkelijk te vinden, uitzicht.
Nadeel: niet herbruikbaar, lijmresten op het vel, uitzicht.

- Dempers: **interne dempers** werden vroeger vaak op de ketel gemonteerd: via een knop op de zijkant kon je de demper meer of minder aanspannen tegen het vel.
Voordeel: altijd bij de hand, niet zichtbaar, damping regelbaar.
Nadeel: zowel ketel als vel trillen niet meer en verliezen dus volledig hun klank.
- **Externe dempers** worden op de spanring gemonteerd en een viltje wordt tegen het vel geduwd.
Voordeel: gebruiksgemak, damping goed regelbaar.
Nadeel: redelijk duur (de goede), demonteren bij vervoer in koffers. Ondertussen heeft Evans een eigen, originele variant op de markt gebracht, ontwikkeld door Bob Gatzen.
- **Remo muffl'**: een goot wordt tussen draagrand van de ketel en het vel geplaatst, in de goot zit een dempring.
Voordeel: niet zichtbaar.
Nadeel: Dempt het vel volledig af dus de kwaliteit van de drums spelen geen rol meer, moeilijk te verwijderen (het vel moet gedemonteerd worden), redelijk duur.
- **Moongel (Rtom) – DrumGum (Pro-Mark)**: dit zijn kleine stukjes blauwe (Moongel) of paarse (DrumGum) gel die kleverig aanvoelen en gewoon op de rand van het vel gelegd worden. De damping is verbazingwekkend: de nagalm wordt beperkt maar het originele geluid en de boventonen blijven aanwezig! Je kunt meerdere stukken gebruiken of één stuk zelfs in twee knippen om minder te dempen. Doordat ze kleverig zijn trekken ze ook vuil aan, maar eventjes in zeepsop spoelen, afdrogen en ze zijn weer als nieuw. Het is duidelijk dat dit systeem mijn voorkeur geniet. **Remo** heeft zijn eigen variant hiervan: **Crown Control**.
Voordeel: gebruiksgemak, herbruikbaar, zeer klein, efficient.
Nadeel: trekt vuil aan, redelijk duur (maar mijn set gaat al meer dan 5 jaar mee).
- **Evans Min-EMAD**: Dit zijn stukjes klittenband (velcro) die aan de ene kant op de spanring gekleefd worden, en aan de andere kant wordt een stuk op het vel gekleefd waarop het lange stuk kan vastgeklit worden: naargelang het lange stuk meer naar het midden van het vel geplaatst wordt krijg je meer damping, of je kan het stuk dubbel plooien en vastklitten zodat het vel helemaal niet gedempt wordt.
Voordeel: makkelijk te plaatsen, goedkoop (3 afmetingen, van elk 2 stuks). **Nadeel**: niet herbruikbaar (1 stukje wordt op het vel gekleefd), eens het kleine stukje op het vel gekleefd is heb je slechts 2 mogelijkheden: gedempt of niet gedempt.

Q: Welke invloed heeft de spanning van het ondervel op de klank en wat is de verhouding tussen het boven-en onder vel?

A: Zoals ik in het artikel vermeldde, zijn er 3 mogelijke verhoudingen tussen boven- en ondervel: beide vellen gelijk stemmen, het ondervel lager of hoger dan het bovenvel. Als je beide vellen perfect gelijk stemt heb je de optimale klank en sustain uit je toms, m.a.w. op deze manier heb je een helder geluid en klinken de toms het langst door. Dit lang doorklinken kan soms storend zijn bij gebruik van microfoons (bij optredens of studio-opnames), of je vindt het zelf nogal vervelend, en dus moet je gaan dempen. Stem je het ondervel lager dan wordt het naklinken korter maar ook de helderheid verdwijnt voor een stuk. Hoe groter het verschil tussen boven- en ondervel hoe korter en doffer de klank zal worden. Bij een verschil van ongeveer 1 tot 2 tonen dan 'valt' de toonhoogte, een sound die bij veel drummers in de smaak valt. Hoe hoger het ondervel wordt gestemd, hoe meer je de helderheid van de nagalm benadrukt, waar de aanslag dan in 'verzuipt', en bij microfoongebruik krijg je vaak een vervelende, stijgende toon of een overvloed aan warrige boventonen. Kortom, je moet heel omzichtig te werk gaan, maar dit is de belangrijkste factor om je eigen sound te maken.

Q: Wat is de invloed van de keuze van het snarentapijt op de klank?

A: Het snarentapijt is een element dat vaak over het hoofd wordt gezien, alhoewel het soms bepalend kan zijn voor je snaredrumsound. In de eerste plaats hebben we het aantal snaren: tegenwoordig varieert hun aantal tussen 10 tot 42 snaren per mat. Hoe minder snaren, hoe minder 'crispy' (snarengeratel?) de snaredrum zal klinken, maar ook hoe meer vrijheid het ondervel krijgt om te klinken. M.a.w. een snarenmat van 40 snaren kan het ondervel soms zodanig afdempen dat de snaredrum heel dun en afgedempt klinkt. Meestal valt het akoestisch niet zo op, maar bij microfoongebruik wordt het duidelijk dat er in de snaredrum geen 'leven' meer zit. Tracht dus ergens een gulden middenweg te vinden: de meeste fabrikanten zetten een snarenmat van 20-24 snaren op hun snaredrums van 14", voor een kleinere snaredrum vermindert dit aantal tot bvb. 10-16 snaren voor een 10". Soms worden de snaren opgesplitst in bij voorbeeld 2x10 snaren, zodat er in het midden wat ruimte vrij is om het snarenvel wat meer te laten vibreren.

Dan komen we tot de vorm en het materiaal waaruit de snaren gemaakt zijn: meestal is het vernikkelde ijzerdraad maar tegenwoordig wordt die ijzerdraad ook verkoperd (brass), gebruikt men bronzen snaren of snaren uit koolstofvezel, omwonden snaren (niet gekruld, zoals een gitaarsnaar) of zelfs opnieuw de gedraaide varkensdarm. Belangrijk bij de ijzerdraad is dat ze dun of soepel genoeg is om snel te reageren, zelfs bij de laagste volumes: goedkope matjes hebben dikwijls stroeve of te dikke snaren. Brass en bronzen snarenmatjes worden vaak gebruikt voor het uitzicht, bvb. met gold hardware, maar bij

sommige merken klinken ze ook iets helderder, briljanter, de bronzen tegelijk ook warmer. De niet-gekrulde snaren (omwonden snaren, varkensdarmen) zullen veel droger klinken omdat ze meer contact hebben met het vel en bij zeer stil spelen reageren ze vaak zelfs niet, het voordeel is wel dat ze minder met andere instrumenten zullen meeratelen.

Ook de spanning van de snarenmat heeft belang: hoe losser, hoe meer de snaren zullen meeratelen, maar ook hoe strakker, hoe meer de vellen gedempt worden en dus hoe meer de klank van de snaredrum 'gewurgd' wordt.

Ook de bevestiging van de snarenmat is belangrijk: vaak worden plastic bandjes (straps) meegeleverd, die de montage vergemakkelijken maar ook de mat scheef kunnen trekken en vooral het ondervel kunnen dempen. Fijne, niet rekbare, gevlochten touwtjes zijn nog altijd de beste oplossing.

Tot slot nog het monteren van een snarentapijt: leg de mat mooi in het midden van het vel, de uiteinden op gelijke afstand van de velrand. Bevestig eerst de touwtjes aan de niet regelbare (of minst regelbare) kant (butt end), vervolgens zet je de spanner (strainer) in de 'aan'-stand, met de spanningsregelaar vrij los gedraaid. Dan maak je de touwtjes, terwijl je ze lichtjes onder spanning houdt met de ene hand, aan de strainerkant vast. Monteer de snaredrum nu op een statief en regel de snarensparing bij.

Q: Ik had graag geweten of je een gebruikt maar niet versleten tomvel mag hergebruiken of is dit uit den boze? Deze vraag komt er omdat ik regelmatig eens wil wisselen van sound dwz van clear naar coated en omgekeerd. Mag ik ze hergebruiken of zet ik er beter nieuwe op?

A: Er zijn 2 scenario's: de vellen komen van een ander drumstel of je hebt ze van je huidige set gehaald en wil ze opnieuw opleggen.

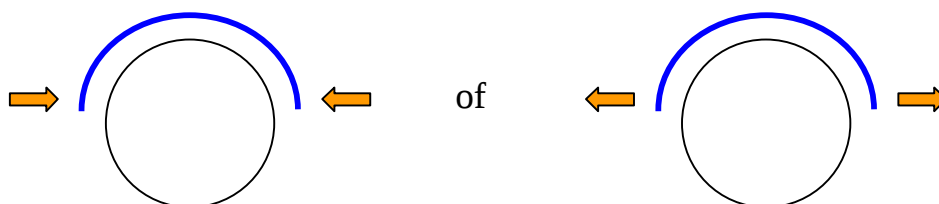
Scenario 1: als de vellen van een ander drumstel komen, moeten ze eerst terug hard aangespannen worden zodat het vel de vorm van de nieuwe draagrand aanneemt: het nadeel is dat de vorige vorm moeilijk weg te krijgen is, dus hoe harder je het vel op de tom aanspant, hoe beter de vorige vorm 'verdwijnt', maar daardoor vermindert ook de veerkracht van je vel, m.a.w. het vel slijt sneller, waardoor je toch een groot deel van de klank verliest.

In jouw geval heb ik begrepen dat het om wisselen op hetzelfde drumstel gaat, **scenario 2** dus, en dan is de gouden regel: het vel iedere keer exact op dezelfde plaats terugzetten, dwz dat je best elk vel op de tom een referentiepunt geeft, zoals bijvoorbeeld het logo van het vel in de richting van de tomhouder of het logo van de tom, maar nog preciezer is een streepje zetten (met stift ofzo) van de velring naar en op de tom zelf, zodat je de volgende keer de streepjes perfect kunt tegenover mekaar zetten. Het is namelijk zo dat hoe nauwkeurig zo'n draagrand ook gefreesd is, toch zijn er kleine 'afwijkingen' door de houtstructuur of wat dan ook, zodat, als je het vel er anders opzet, je terug in het vorige

scenario terecht komt! Ga je af op de logo-truuk dan is het niet echt perfect en zal het vel iets minder helder en lang klinken; maar als je rondom rond met je handpalmen op de zijkant van het vel drukt en vervolgens nog eens bijstelt, wordt het resultaat iets beter. Met de streepjestruc zou het perfect moeten lukken, is dit niet het geval dan is drukken met de duim rondom rond (lichter dan de handpalm, dus) een oplossing.

Q: Hoe groot is de klankverandering door gebruik van rims?

A: Rims worden door zowel drummers, pers (Modern Drummer, Slagwerkkran, enz.) als fabrikanten gezien als één van de belangrijkste uitvindingen voor het drumstel: de tomketel komt niet meer in contact met de tomhouder maar wordt opgehangen in een halve ring waardoor vel en ketel voluit kunnen klinken. Heb je nog geen rimssysteem op je drumset, probeer dan eens het volgende: neem de tom in de ene hand vast aan de spanring en sla erop, vervolgens plaats je de tom terug op de houder en sla nogmaals. Heb je een tomarmsysteem dat in de ketel schuift, probeer dan eens de ketel op verschillende plaatsen op de tomarm te zetten: de klank verandert constant. Een rim laat je tom gewoon voluit klinken, maar let op: als de rim niet perfect past of gemonteerd is, klinkt de tom helemaal niet meer! Dit is de beste controle: zet de tom op de grond en de rim moet nu vrij op en neer kunnen bewegen. Is dit niet het geval dan heeft de rim niet dezelfde ronding als de spanring, en moet je de rim op de uiteinden trachten naar binnen te duwen of naar buiten te trekken (zie tekening) zodat hij wel vrij kan bewegen. Demonteer de rim en plooi een beetje in de juiste richting, vervolgens monteren en opnieuw proberen of de rim vrij beweegt.

Bij het **Optimount Suspension System** van **Pearl** moet je de afstand in de diepte zodanig bijregelen dat de draagringen bovenaan de spanring (hoop) ondersteunen en de onderste draagringen tegelijk de spanblokken ondersteunen. De **ISS**-variant van **Pearl** is niet zo interessant omdat ze vastgezet wordt op de spanring en deze vervormt en dempt, wat zijn weerslag heeft op de resonantie en dus de klank.

Het **Star-cast Mounting System** van **Tama** kan bijgeregeld worden in de rubberen draagblokjes: via een imbusschroef kan de dempingsgraad van de blokjes veranderd worden.

Het **YESS**-systeem van **Yamaha** heeft een totaal ander principe: op 1/5 van de ketelhoogte is er een 'trillingsknooppunt' (nodal point, theorie van Noble & Cooley) waar het monteren van hardware geen invloed heeft op de trillingen van de ketel. Yamaha monteert zijn tombrackets met 2 vijzen op die lijn, waardoor de sustain van de toms verbeterd wordt: in de praktijk is er wel verbetering, vooral bij de kleinere toms, maar niet in dezelfde mate als bij rims. Bij grotere toms (14"-15"-16") lijken 2 vijzen maar weinig, door het gewicht van de toms, en de kans bestaat dat deze ophanging de ketel vervormt, alweer met het gevolg dat de klank er onder lijdt, alhoewel ik zelf nog nooit enige klacht in die richting heb gehoord.

Nog eventjes vermelden dat de **Rims**-ophanging al in de jaren '70 uitgevonden werd, maar bijna alle fabrikanten hebben gewacht om het te gebruiken en te monteren op hun toms, totdat het patent verlopen was of vrijgegeven werd, zodat ze geen licentie hoefden te kopen. Kwaliteit komt dus niet altijd op de eerste plaats...

Q: Wat zijn de verschillen in klank qua houtsoort? Maple, Birch,...

A: Ik heb het geluk gehad dat ik al heel veel verschillende drums heb mogen uitproberen en dan heb ik het vooral over drums uit verschillende houtsoorten, met verschillende diktes, dieptes, op verschillende wijzen gebouwd en altijd kom ik tot dezelfde conclusie: gebruik je oren. Tegenwoordig is er een 'hevige strijd' tussen aanhangers van **maple** (esdoorn) en **birch** (berk) drums: ik heb ze allebei bespeeld evenals de **cherrywood** (kerselaar) van **Mapex**, de **beech** (beuk) en de **oak** (eik) van **Yamaha**, en mijn conclusie is dat ze allen weinig verschil laten horen, voornamelijk te wijten aan hun bouwwijze. Verschillende 'bladen' hout worden tegen elkaar gelijmd tot een ketel: het is vooral de lijm die stevigheid geeft aan de ketel, waardoor tegenwoordig zelfs heel goedkope drumsets al zeer goed klinken. Dan heb ik eens drums gebouwd uit duigen geprobeerd (**Lignum**): massieve balkjes worden tegen mekaar gelijmd tot een ketel (zoals een vat). Hier was er veel meer verschil te horen: maple klinkt warm bij normaal spelen maar verliest die warmte en wordt agressief bij luid spelen, kerselaar klinkt heel zoet en warm zowel bij stil als luid spelen en wordt nooit agressief, eik klinkt altijd warm maar ook agressief en haalt een enorm volume, enz. Wat maple, birch, beech en oak betreft kan men stellen dat de in lagen opgebouwde ketels voor een deel de eigenschappen van de massieve overnemen maar dan wel sterk gereduceerd: de verschillen zijn vooral hoorbaar als men ze naast mekaar zet, maar in de praktijk gebeurt dit bijna nooit. Kortom, veel geblaat voor weinig wol en ik wil nogmaals benadrukken dat je je oren moet gebruiken om een drumset te kiezen: zelfs de bekendste merken hebben wel eens last van een drumset die niet klinkt, eenvoudigweg omdat hout een natuurproduct en dus soms onberekenbaar is.

Een gelijkaardige discussie gaat over het lakken, beitsen of bekleden van de ketels: de binnenkant lakken of ruw laten zou de klank helder (lak) of juist donker en warmer (ruw) maken, de buitenkant lakken of beitsen zou de ketel beter laten trillen en dus helder klinken, terwijl een bekleding de trillingen zou tegengaan en dus donkerder klinken met een kortere sustain. Deze verschillen zijn pas echt hoorbaar als je ze rechtstreeks kunt vergelijken. Kortom, de velkeuze en stemming zijn, samen met een ronde ketel voorzien van een goede draagrand, meer bepalend voor je sound dan alle voorgaande elementen samen!

Q: Je ziet vaak dure snare's te koop staan met "gegoten randen" , nu vraag ik me af wat deze juist zijn en doen aan je snare. Ikzelf heb een 6' freefloater (steel en hout) van pearl , aan de onderkant zit er een dikkere rand (is dit zo een gegoten rand?)

A: Inderdaad een goede vraag want de spanringen kunnen veel invloed hebben op uw uiteindelijke sound.

Eerst zullen we even een opsomming geven van de verschillende mogelijkheden:

- geperste randen: de 'standaard' spanringen, tamelijk dun, die dus gewoon geperst worden.
- de 'Powerhoops', zijn ook geperste randen, maar ongeveer zo dik als gegoten randen (ca 2,3mm)
- Die-cast hoops of gegoten randen: deze worden in één stuk gegoten en zijn normaal gezien in staal, maar tegenwoordig worden ook andere metalen gebruikt zoals zink (veel lichter)
- Woodhoops: hier vinden we vnl. drie modellen terug, nl. het Ayotte-systeem dat lijkt op de spanring van een basdrum en wordt opgespannen met klauwen. Het Yamaha-systeem (ondertussen al veel gekopieerd) is een houten 'band' (doorsnede 2,5cm x 2,5cm) bestaande uit meerdere lagen maple of rockmaple (belangrijk voor de duurzaamheid). Als laatste, een spanring gemaakt uit verschillende, aan mekaar gelijmde, massief houten blokken die qua uitzicht meer aanleunt bij de die-cast hoops (Lignum).

En nu dan de eigenschappen van deze verschillende ringen: doordat geperste ringen zo dun zijn behouden ze niet altijd hun vorm, dwz dat als je één spanvijs extra hard opspant, dan zie de ring op die plaats vervormen. Een die-cast hoop vervormt niet, dus je kunt eigenlijk, bij manier van spreken, één spanvijs bijna helemaal los draaien zonder dat je bij het stemmen op die plaats een groot toonverschil hoort. Als je op de snare constant rimshots speelt, zal de spanvijs op die plaats ook niet zo makkelijk lossen. Dit lijkt allemaal een voordeel te zijn, maar het bemoeilijkt (zeker bij toms) wel min of meer het stemmen, want welke vijs moet er nu hoger of lager gedraaid worden? Anderzijds hebben de ringen

ook een invloed op de klank: een geperste ring is soepeler en zal het geluid minder 'hinderen', dus je krijgt meer boventonen, maar een gegoten ring zal door zijn stijfheid de klank beter 'controleren' en dus de toon eerder 'versterken' en de 'hinderlijke' boventonen verminderen. Weer is er twijfel of dit nu een voor- of een nadeel is: met een geperste ring zal een snaredrum meer janken en vaak ook agressiever klinken, maar met een gegoten ring een gerichte toon en vollere klank geven. De keuze tussen die twee is dus een kwestie van smaak. Een neveneffect is nog dat de dunne, geperste randen echte stokkenvreter zijn omdat ze bij rimshots in de stok 'snijden', terwijl die-cast hoops de stok eerder zullen 'blutsen'.

Daarom zijn er de Powerhoops: deze proberen de twee uitersten te verzoenen. Ze zijn steviger dan geperste ringen maar niet zo stijf als gegoten ringen en dus zijn hun klankeigenschappen ook min of meer tussenin te situeren. Bij duurdere drumsets worden ze dan ook vaak op toms gezet om een meer gedefinieerd geluid te krijgen.

Ondertussen worden de gegoten ringen vaak ook uit andere metalen dan staal gemaakt: zink of aluminium. Omdat deze metalen zachter zijn dan staal veranderen de eigenschappen van deze ringen dan ook: door het lichtere gewicht verliezen ze in zekere mate de stijfheid en controle van de klank t.o.v. stalen ringen.

Dan de Woodhoops: de dunne Ayotte-hoops leunen qua eigenschappen eerder aan bij de geperste randen, behalve dan qua klank, die veel warmer en gericht is dankzij het hout. Toch zijn ze niet echt gemaakt om luid te spelen, want je ziet toch redelijk snel deuken bij rimshots. Bij de Yamaha Woodhoops vinden we eerder de eigenschappen terug van de gegoten ringen, vooral dankzij de hardheid van het gebruikte rockmaple, behalve dat de toon veel warmer maar ook iets gedempter klinkt, en bij de snare vooral de rimshots en rimclicks warmer zijn door het hout. Deze woodhoops zijn zeer stevig en deuken niet. De andere woodhoops die meestal gewoon maple-hout gebruiken, zijn minder stijf en gaan wel iets warmer klinken maar op de toms ook een minder gerichte toon geven. Anderzijds zullen ze ook gevoeliger zijn voor rimshots en dus makkelijk beschadigd raken.

De woodhoops gemaakt uit massieve, aan mekaar gelijmde blokken zijn qua eigenschappen klank te vergelijken met de Yamaha Woodhoops.

Zo, dit is weer een hele hoop informatie, en vooral onze eigen smaak zal weer bepalen welke ringen het beste voldoen.

En dan nu de Pearl Free Floating snare drum: het kan zijn dat er gegoten randen op staan, maar die 'dikke band' onderaan is eigenlijk iets helemaal anders. Het grote probleem bij drums is dat je in de ketel gaten moet boren om de spanblokken op te bevestigen, bij een snaredrum moet ook het snarensysteem gemonteerd worden. Anderzijds twijfel je als drummer vaak of je een houten dan wel een metalen snaredrum zou gebruiken. Wel, Pearl probeert hier die twee vliegen in één klap te slaan en daarvoor dient dan die

onderste metalen beugel: hieraan worden buisjes bevestigd waar de spanvijzen van zowel boven- als ondervel in gegeven worden, alsook het snarensysteem. Op deze beugel wordt dan een ketel geplaatst, in maple, metaal of brass, die volledig 'vrij' kan trillen en die eventueel ook redelijk snel kan vervangen worden: als je het bovenvel weg haalt, kun je de ketel er zo uit nemen en een andere plaatsen (de ketels zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar). Het nadeel is dan wel dat enkel het bovenvel contact heeft met deze ketel, want het ondervel wordt tegen die metalen ring gespannen. Al bij al zijn er weinig drummers die dit laatste toepassen, enerzijds omdat het bovenvel weghalen om een andere ketel te plaatsen nog altijd omslachtiger is dan een tweede snaredrum bijkopen die onmiddellijk speelklaar is en eventueel als tweede snare bij de set te plaatsen is, anderzijds omdat te weinig drummers de mogelijkheden en principes van de Free Floating snare drum kennen.

Q: Ik heb al en hele tijd een snaredrum Pearl Maple Shell met Mastercast Hoops, 14" / 5.5" en heb al allerlei vellen geprobeerd. Graag had ik die echte zware houten klank, te vergelijken met de oude Force 3000, bekomen voor het spelen van blues maar tot hiertoe heb ik deze klank nog niet kunnen bekomen.

A: Tja, het eerste grote verschil is natuurlijk al de diepte: als ik me niet vergis, is de Sonor 6.5" diep ipv 5.5", en is de ketel ook iets dikker, de originele is berk i.p.v. maple (dacht ik), later hebben ze wel een maple-versie gemaakt.

Maar ik denk dat de Pearl er toch ook wel dicht bij kan komen: probeer eens een vel met een 'dot' onderaan zoals een Remo Coated Control Sound met dot onderaan (er zijn verschillende vellen in verschillende diktes met verschillende dots verkrijgbaar), bij Evans zijn het de Power Centers of ST en/of eventueel de 'Dry'-versies van de snarevellen (de EC Reverse Dot neemt te veel sound weg, vind ik), of mijn keuze, de Attack Terry Bozzio Signature Snare Drum Head, dus met dot onderaan. Deze vellen geven een vrij gefocuste klank.

Vermijd ook om het vel te hoog te spannen (piccolo style), want hoe hoger gestemd, hoe meer warmte en buik je verliest, zeker bij maple snares.

Q: Ik speel al een tijdje in de harmonie, en zoals op veel plaatsen, zijn eigenlijk de slagwerkinstrumenten dringend aan vervanging toe. Nu de vraag: Wij hebben bongo's, maar die klinken verschrikkelijk slecht, iemand had ons eens de tip gegeven om er gewoon nieuwe vellen op te zetten, maar zou dit echt helpen? Of is het beter om ineens nieuwe bongo's aan te kopen?

A: Natuurlijk moet je eerst overwegen om de vellen te vervangen, want je gooit ook je fiets niet weg omdat je band versleten is?

Maar er zijn toch een paar problemen die je daarbij kunt tegenkomen. In de eerste plaats is de staat van de bongo's heel belangrijk, want de spanmechanieken kunnen bijvoorbeeld versleten zijn, of stukgedraaid, verroest, enz. Anderzijds heb je bij percussie-instrumenten het probleem dat er, in tegenstelling tot drums, geen standaardmaten zijn voor de keteltjes: ieder merk heeft zo zijn eigen diameter, wat soms problemen kan geven voor het vinden van de juiste velmaat...

De beste raad die ik kan geven is om eens bij Adams binnen te stappen met de bongo's zodat je een goed zicht krijgt op de eventuele gebreken en onkosten, zodat je beter kunt oordelen of het misschien wel de moeite is om een nieuwe set te kopen. Zij hebben de meeste onderdelen en vellen meestal in voorraad, zodat ze niet onnodig zullen aanraden om maar nieuwe te kopen.

Q: *Ik ben vooral met mijn eigen sound bezig, maar dikwijls geraak ik er niet echt uit, vooral bij mijn snares.*

A: het is natuurlijk een heel complexe zaak om uw eigen geluid te vinden, in de eerste plaats omdat je zelf eerst moet uitmaken welke richting je uit wilt...

Wat de snares betreft is het vrij duidelijk: de perfecte snare bestaat niet.

Ik heb zelf 10-15 snares, waarbij een deel altijd meegaat naar opnames, en andere soms enkel live gebruikt worden. Meestal kies ik naargelang de stijl of het geluid dat ik nodig heb.

20% KORTING

OP DRUMVELLEN

(EVANS, REMO, ...)

BIJ MUZIEKCENTRALE ADAMS DIEST

GELDIG T.E.M. JANUARI 2009

Halensebaan 157
B-3290 Diest
Tel. +32(0)13352026
Fax +32(0)13352026

1 PAAR GRATIS DRUMSTICKS

AF TE HALEN BIJ

MUZIEKCENTRALE ADAMS DIEST

Halensebaan 157
B-3290 Diest
Tel. +32(0)13352020
Fax +32(0)13352026

ADAMS

DRUMMERSFESTIVAL

SUNDAY 5TH OF APRIL 2009 (D.V./S.P.)
CC HET LOO TESSENDERLO, BELGIUM

CHECK IT OUT:
WWW.DRUMMERSFESTIVAL.BE